

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 132/2018- 40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júla 2018 v senáte zloženom z predsedu senátu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Ivetty Macejkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudkyne Jany Baricovej v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Pavlom Kissom, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa

čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 475,05 eur (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a päť centov), ktorú je Krajský súd v Košiciach p o v i n n ý zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Pavla Kissa, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. novembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Mgr. Pavlom Kissom, Štúrova 20, Košice, ktorou namietal porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) a práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Sťažovateľ je otcom maloletého syna [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletý“) a 2. mája 2016 podal návrh na návrat maloletého syna do krajiny obvyklého pobytu, ktorým má byť Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej aj „Veľká Británia“), proti odporkyňi [REDAKOVANÉ], za účasti matky maloletého [REDAKOVANÉ] a prokurátora

Okresnej prokuratúry Košice I. V konaní bol maloletý zastúpený kolíznym opatrovníkom – Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice.

Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 18 P 187/2016 zo 6. februára 2017 návrh sťažovateľa zamietol a nepriznal žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým uznesením sp. zn. 7 Co 161/2017 z 30. augusta 2017 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

3. Ako zo sťažnosti a z príloh predložených sťažovateľom vyplýva, konanie bolo pôvodne vedené aj proti matke maloletého syna a vzťahovalo sa aj na maloletú dcéru [REDAKOVANÉ]. V časti konania proti matke maloletých detí a malotej dcére však bolo konanie na základe späťvzatia časti návrhu zastavené, keďže matka maloletých detí sa s dcérou vrátila do Veľkej Británie. Konanie vo vzťahu k maloletému synovi [REDAKOVANÉ] proti odporkyni [REDAKOVANÉ], ktorá je tetou matky, pokračovalo, keďže odporkyňa odmietla maloletého vydať jeho otcovi.

4. Sťažovateľ v sťažnosti namieta, že skutkové a právne závery, na základe ktorých všeobecné sudy zamietli jeho návrh na vrátenie maloletého syna do krajiny pobytu, sú zjavne arbitrárne, nezohľadňujú konkrétne okolnosti daného prípadu, prístup k výkladu jednotlivých použitých ustanovení zákona a dohovorov bol príliš formálny a mal za následok porušenie sťažovateľových práv. Prvostupňový súd podľa sťažovateľa mal zamietnuť návrh z dôvodu, že maloletému [REDAKOVANÉ] vznikol obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky, pretože návrh bol podaný až po uplynutí 14 mesiacov, odkedy sa maloletý zdržiaval na území Slovenskej republiky a podľa súdu sa zžil s novým prostredím, a ponechanie maloletého na našom území je v záujme maloletého. Súd v tomto prípade ponechal maloletého v starostlivosti tety matky, teda ani nie matky, pričom sťažovateľovi opatrovnícke právo zrušené nebolo. Zároveň, ako sťažovateľ uvádza, sa v priebehu súdneho konania matka maloletého vrátila s ďalším maloletým dieťaťom, [REDAKOVANÉ] spolu so sťažovateľom naspäť do Veľkej Británie a podľa súdu je v záujme maloletého [REDAKOVANÉ], aby vyrastal nielen bez otca, ale aj bez súrodenca, keď maloletá [REDAKOVANÉ] je momentálne v starostlivosti otca a maloletý [REDAKOVANÉ] je v starostlivosti tety. V takejto argumentácii súdu vidí sťažovateľ porušenie svojich práv ako otca, ako aj práv maloletého na vyrastanie

s otcom a súrodencom, na budovanie väzieb a v konečnom dôsledku aj vidinu perspektívneho budúceho života.

5. Súd prvej inštancie v tomto prípade podľa sťažovateľa nesprávne aplikoval jednotlivé ustanovenia Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“) a nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (Brusel II) (ďalej len „nariadenie Brusel II“) v spojení s Dohovorom o právach dieťaťa, keď sa obmedzil len na fakt, že návrh bol podaný po 14 mesiacoch od únosu, a keďže maloletý ■■■■■ si (logicky) zvykol za ten čas na svoju tetu, vznikol mu obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky, a teda nie je možné nariadiť návrat maloletého do Veľkej Británie. Súd pritom v odseku 43 odôvodnenia svojho rozhodnutia polemizuje, kde vlastne mal maloletý svoj obvyklý pobyt v čase jeho neoprávneného premiestnenia, a v odseku 45 dospel k záveru, že u maloletého ■■■■■ vznikol obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky. Článok 3 Haagskeho dohovoru pritom jasne definuje, kedy je premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa neoprávnené. Je to vtedy, ak je premiestnenie alebo zadržanie porušením opatrovníckeho práva, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním. Takýmto obvyklým pobytom je z pohľadu sťažovateľa nepochybne Veľká Británia. V čl. 12 Haagsky dohovor uvádza výnimku, v zmysle ktorej justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí jedného roka, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím. Takúto výnimku však treba podľa sťažovateľa vykladať veľmi striktnie. Dĺžka pobytu na Slovensku v tomto prípade nepostačuje na uplatnenie tejto výnimky. Obzvlášť, keď je zapríčinená samotnou dĺžkou tohto konania, ktoré trvá takmer rok a pol, napriek tomu, že Haagsky dohovor ustanovuje maximálnu dĺžku konania 6 týždňov. Táto výnimka podľa sťažovateľa prichádza do úvahy najmä v prípadoch, ak dieťa už navštevuje školu alebo predškolské zariadenie, má tú vytvorené väzby na kamarátov, navštevuje krúžky, je zaradené do sociálneho prostredia a nariadením návratu by bolo od týchto väzieb odtrhnuté a záujem na zachovaní týchto väzieb je silnejší ako nariadenie návratu. V tomto prípade je však maloleté dieťa v interakcii iba so svojou tetou, býva v záhradnej chatke a neprimeranou dĺžkou tohto konania

zapríčinenou najmä hĺbkovou analýzou rodinných pomerov a vyžiadanim si správy od orgánov v Anglicku sa predlžuje neudržateľný stav, keď si maloleté dieťa v útlom veku zvyká na svoju tetu, namiesto toho, aby si zvykalo a vyrastalo so svojim otcom a súrodencom.

6. Podľa sťažovateľa opatrovnícke veci a rodinnú situáciu už mali posúdiť orgány vo Veľkej Británii, ktoré sú so sťažovateľom v kontakte od začiatku a detailne poznajú jeho situáciu. Súd prvej inštancie podľa sťažovateľa dospel k nesprávnemu záveru, že nariadením návratu maloletého by sa narušila stabilita výchovného prostredia maloletého, pretože sa naučil pár slov po rómsky a tu začal rozvíjať svoj detský svet. Odkázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci X. proti Lotyšsku, v zmysle ktorej musí dieťa v takomto prípade zniesť istý diskomfort.

7. Sťažovateľ zároveň tvrdí, že odvolací súd si nesprávne vyložil ustanovenie čl. 10 nariadenia Brusel II, keď konštatoval, že ak sa návrh na nariadenie návratu nepodá do roka a dieťa sa zžilo s prostredím, nadobúdajú jurisdikciu vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu súdy toho štátu, kde sa dieťa zdržiava. Podľa sťažovateľa to neznamená, že na základe tohto ustanovenia môžu súdy zamietnuť návrh maloletého v konaní o nariadenie návratu. Takýmto postupom boli podľa sťažovateľa porušené jeho základného práva označené v jeho sťažnosti.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7CoP/161/2017 zo dňa 30. augusta 2017 p o r u š e n é b o l o.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7CoP/161/2017 zo dňa 30. augusta 2017 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania v sume 312,34 € /za dva úkony právnej služby (prevzatie veci, spísanie sťažnosti) po 147,33,- €, dvakrát režijný paušál po 8,84 €, ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť na účet Mgr. Pavla Kissa, advokáta so sídlom Štúrova 20, Košice, [REDAKOVANÉ] v lehote 2 mesiacov od doručenia tohto nálezu.“

9. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 132/2018 z 27. marca 2018 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

10. Podľa § 51 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) po prijatí veci na ďalšie konanie, ústavný súd listom upovedomil o podanej sťažnosti aj účastníkov konania, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie krajského súdu. Išlo o [REDAKOVANÉ], tetu matky maloletého [REDAKOVANÉ], ktorá bola odporkyňou v konaní o nariadenie návratu maloletého [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], matku maloletého [REDAKOVANÉ].

[REDAKOVANÉ] sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 21. mája 2018, v ktorom zdôraznila skutočnosť, že sťažovateľ podal návrh na začatie konania o návrat maloletých detí až po uplynutí jedného roka, čo bol maloletý [REDAKOVANÉ] na Slovensku a dovtedy s tým nemal problém, o čom má svedčiť aj skutočnosť, že prispieval na výživné maloletého. Zopakovala svoje podozrenie, že snahy sťažovateľa o návrat maloletého syna sú motivované povolením na pobyt v krajine Európskej únie a že sťažovateľ vlastným konaním prispel k celkovej dĺžke konania o návrat.

Ďalej uviedla: „Čo sa týka samotného maloletého [REDAKOVANÉ] ktorý je doposiaľ v mojej starostlivosti, sú to už viac ako tri roky od premiestnenia maloletého na územie Slovenskej republiky. Keďže má maloletý takmer štyri roky, z ktorých žije tri roky u mňa, predstavuje toto časové obdobie väčšinu jeho života. Je pevne adaptovaný na prostredie a podmienky u mňa vytvorené, čo potvrdil Okresný súd Košice I, Krajský súd v Košiciach, Okresná

prokuratúra Košice I a aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice. ■■■■■ je na mňa silne citovo naviazaný, predstavujem jeho najbližšiu osobu, od ktorej je závislý. Beriem ho ako vlastného syna a hoci má žijúcich rodičov, prostredie, v ktorom by žil s nimi, je viac ako stresové a nevyhovujúce. Odtrhnutie maloletého ■■■■■ odo mňa by malo pre ňo väčší dopad ako len určitý diskomfort, na ktorý sa sťažovateľ odvoláva. Je dôležité si uvedomiť, že prvé ranné spomienky, ktoré maloletý má/bude mať sa týkajú jeho života u mňa na Slovensku. ■■■■■ je vo veku kedy by si plne uvedomoval pretrhnutie silných citových väzieb, ktoré so mnou má, ak by došlo k jeho premiestneniu naspäť k otcovi a matke. Bohužiaľ také sú skutočnosti a v prvom rade ide o záujem maloletého a jeho stabilné a šťastné detstvo, ktoré má výnimočne veľký dopad na jeho ďalší životný vývoj.

Ak by boli pochybnosti o správnom rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach o zamietnutí návrhu na nariadenie návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu, nepriklonili by sa k nemu aj ďalšie spomínané orgány ako Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a tiež Okresná prokuratúra.

■■■■■, ktorej ústavný súd doručil výzvu na poslednú známú adresu, na ktorú jej bolo doručované v súdnom konaní (t. j. na adresu ■■■■■, v ktorej domácnosti sa mala matka maloletého ■■■■■ príležitostne pri pobyte na území Slovenska zdržiavať), keďže presnú adresu jej pobytu v meste Kettering nebolo možné zo spisu okresného súdu určiť, sa k sťažnosti sťažovateľa nevyjadrila.

11. Na výzvu ústavného súdu sa k predmetu konania vyjadril predseda krajského súdu, ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 1. júna 2018 uviedol:

„Na základe vykonaného dokazovania okresný súd dospel k odôvodnenému záveru, že maloletý sa zžil s novým prostredím, keďže je na Slovensku od 12. 02. 2015, plynulé hovorí slovensky, čo vyplynulo aj zo správy kolízneho opatrovníka o prešetrení rodinných pomerov. Bazálnou osobou, s ktorou dieťa spája svoj život a existenciu je nepochybne teta, ktorá vytvára dieťaťu rodinné zázemie a uspokojuje jeho hmotné a emocionálne potreby.

Spokojnosť dieťaťa s terajším prostredím vyplýva aj zo správy kolízneho opatrovníka, ktorú navrhovateľ v odvolaní spochybňoval. Argumenty, ktoré navrhovateľ uvádzal považoval súd za účelové, lebo zistenia neboli v súlade s jeho predstavami...

Odvolačí súd sa stotožnil aj so záverom okresného súdu, že v dôsledku toho, že sa dieťa zžilo s novým prostredím a návrh na nariadenie návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu pred jeho neoprávneným premiestnením nebol podaný v lehote jedného roka, obvyklým pobytom dieťaťa sa stala Slovenská republika, pod jurisdikciu ktorej patrí i prípadne konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa v súlade s čl. 10 písm. b/ po i/ Nariadenia.

Odvolačí súd dospel k rovnakému záveru, ako okresný súd, že okamžitý návrat mal. [REDAKOVANÉ] do krajiny obvyklého pobytu, nie je v súlade s jeho najlepším záujmom, pretože existuje hrozba nebezpečenstva vzniku duševnej ujmy, ale aj inej neznesiteľnej situácie s poukazom na tú skutočnosť, že maloletý je od svojich siedmich mesiacov vo faktickej starostlivosti odporkyne, tj. od 12. 02. 2015; už dva roky. Celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, kde začal chodiť, a učiť sa rozprávať. Maloletý je emočne naviazaný na odporkyňu, a preto premiestnenie do Veľkej Británie by mu spôsobilo nenapraviteľnú psychickú ujmu, a ťažké emočné poškodenie...

Pre rozhodnutie súdu boli významné aj tie závery a odporúčania, ktoré vyjadrila pre potreby súdu sociálna pracovníčka sociálneho úradu v Anglicku, ktorá neodporúčala opätovné premiestnenie maloletého do Anglicka, vzhľadom na zistenie pri šetrení pomerov na strane otca, a považovala za pozitívne stabilizáciu výchovného prostredia maloletého u odporkyni, kde má zabezpečené všetko, čo potrebuje.“

V závere svojho vyjadrenia predseda krajského súdu podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde oznámil, že krajský súd netrvá na ústnom pojednávaní.

12. Sťažovateľ sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril svojím podaním doručeným ústavnému súdu 18. júna 2018, v ktorom zopakoval jadro svojej argumentácie o príliš formalistickom výklade ustanovení Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel II všeobecnými súdmi, zdôraznil, že všeobecné súdy konali príliš zdĺhavo, čím prispeli k celkovej dĺžke pobytu maloletého na Slovensku, a zopakoval, že sa krajský súd odmietol zaoberať správou sociálnych orgánov Veľkej Británie z apríla 2017, ktorá preukazovala, že je schopný sa postarať o svoju maloletú dcéru. Uviedol tiež, že „Orgány v Anglicku medzitým úplne zastavili šetrenie pomerov v súvislosti s jeho dcérou [REDAKOVANÉ], ktorá bola zo začiatku taktiež neoprávnene zadržovaná na Slovensku tetou, so závermi

o tom, že sa má veľmi dobre, otec sa o ňu vzorne stará, majú medzi sebou výbornú interakciu, pričom začala už medzičasom chodiť do školy. Na druhú stranu, otec je úplne odpojený od svojho syna [REDAKOVANÉ], nevidel ho už dva roky, napriek tomu je odhodlaný o neho naďalej bojovať, aby raz vytvorili spolu rodinu. Nie je už mojich možnostiach tieto dokumenty úradne preložiť. Ak to považuje súd za potrebné, navrhujem ustanoviť prekladateľa.“.

Sťažovateľ tiež popiera tvrdenia odporkyne [REDAKOVANÉ], ktoré uviedla vo svojom vyjadrení, jeho motiváciou v žiadnom prípade nie je pobyt v Európskej únii, čo by ani nebolo logické, keď už má maloletú dcéru vo svojej starostlivosti, a tvrdenie, že nebude mať opatrovnícke právo, je takisto nepodloženým tvrdením v úplnom rozpore so správami sociálnym orgánov vo Veľkej Británii.

Sťažovateľ zotrváva na svojej ústavnej sťažnosti, žiada priznať náhradu trov konania aj za toto vyjadrenie a vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

13. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

17. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

18. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a ktoré ustanovenie ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy sa porušili, a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa základné právo alebo sloboda porušili.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

19. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

22. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

III.

23. Podstata sťažnosti sťažovateľa spočíva v jeho tvrdení, že rozhodnutím odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na ochranu pred nezasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa o zamietnutí návratu maloletého syna sťažovateľa do krajiny jeho obvyklého pobytu, ktorým je Veľká Británia. Podľa sťažovateľa súdy nesprávne a príliš formálne a arbitrárne aplikovali ustanovenia Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel II, nevzali pritom do úvahy skutočnosť, že maloletý je zadržívaný tetou matky a vyrastá bez svojho otca a súrodenca, a teda nesprávne posúdili najlepší záujem maloletého.

24. Ústavný súd už vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

25. Podľa konštantnej judikatúry úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne ľudskoprávnou medzinárodnou zmluvou. Posúdenie skutkovej otázky všeobecným súdom by sa mohlo stať predmetom prípadnej kritiky zo strany ústavného súdu len v prípade, ak by závery, ktoré všeobecný súd zo zisteného skutkového stavu vyvodil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

26. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

27. Pre účely preskúmania námietok sťažovateľa ústavný súd preskúmal spis okresného súdu sp. zn. 18 P 187/2016, rozhodnutie súdu prvého stupňa sp. zn. 18 P 187/2016 zo 6. februára 2017, ako aj napadnuté uznesenie odvolacieho súdu. Ústavný súd zistil, že sťažovateľ a [REDAKOVANÉ] sú manželmi a žili vo Veľkej Británii v spoločnej domácnosti, kde sa narodil v roku 2014 syn [REDAKOVANÉ]. Matka maloletého [REDAKOVANÉ] pricestovala s maloletým [REDAKOVANÉ] na Slovensko 12. februára 2015 k svojej tete, odporkyni [REDAKOVANÉ]. Následne sa do Veľkej Británie vrátila z dôvodu pôrodu druhej dcéry [REDAKOVANÉ] maloletého [REDAKOVANÉ] pritom nechala v starostlivosti tety a následne dcéru [REDAKOVANÉ] ako dvojmesačnú v októbri 2015 taktiež priviedla na Slovensko k odporkyni [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ podal 2. mája 2016 návrh na navrátenie maloletých detí [REDAKOVANÉ] do krajiny ich obvyklého pobytu, Veľkej Británie, proti odporkyni [REDAKOVANÉ] a matke maloletých detí [REDAKOVANÉ]. Na pojednávaní okresného súdu 3. októbra 2016 právny zástupca sťažovateľa konajúcemu súdu oznámil, že vo vzťahu k matke maloletých detí a maloletej dcére [REDAKOVANÉ] berie svoj návrh späť, keďže matka sa s maloletou dcérou

a sťažovateľom dobrovoľne vrátila naspäť do Veľkej Británie. Na základe toho okresný súd konanie v tejto časti zastavil. Konanie o navrátenie maloletého [REDAKOVANÉ] proti odporkyňi [REDAKOVANÉ] vylúčil na samostatné konanie, ktoré bolo ďalej vedené pod sp. zn. 18 P 187/2016.

28. Po vykonanom dokazovaní, výsluchoch sťažovateľa, odporkyne, písomných vyjadreniach matky, správach kolízneho opatrovníka a písomného vyjadrenia orgánu sociálnej služby vo Veľkej Británii (ktoré bolo vypracované ešte pred návratom matky s maloletou dcérou naspäť do Veľkej Británie, pozn.), zisťovaní príjmov, zamestnaní a bytových podmienok sťažovateľa dospel okresný súd k záveru, že navrátenie maloletého [REDAKOVANÉ] do Veľkej Británie by narušilo stabilitu jeho výchovného prostredia, že maloletý je na Slovensku od svojich 7 mesiacov už dva roky, a teda celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, tu začal chodiť a rozvíjať svoj detský svet. Okresný súd síce uznal, že deti by mali byť vychovávané rodičmi spolu so súrodencami, ale s prihliadnutím na špecifické okolnosti tohto prípadu bol toho názoru, že stabilné, spokojné a podnecujúce prostredie, ktoré maloletému dokáže zabezpečiť odporkyňa, má prednosť pred posudzovaním ďalších kritérií záujmu maloletého dieťaťa. Súd vyhodnotil, že premiestnenie dieťaťa do Veľkej Británie by mu spôsobilo nenapraviteľnú psychickú traumu, ťažké emočné poškodenie, a mohlo by ho dostať do nenapraviteľnej situácie, tak ako to upravuje čl. 13 písm. d) Haagskeho dohovoru. V závere uviedol, že *„súd vyhodnotil vykonané dokazovanie z hľadiska záujmu dieťaťa a dospel k tomu záveru, že je jednoznačné, že záujem maloletého [REDAKOVANÉ] zodpovedá jeho zotrvaníu na území Slovenska, kde má všetko čo k svojmu detskému životu potrebuje. Kolízny opatrovník opakovane prešetroval pomery, v ktorých maloletý žije a vyrastá, nezistil žiadne nedostatky v starostlivosti o maloletého a preto súd nemal žiadne pochybnosti o tom, že dieťa je v starostlivosti odporkyne spokojné a šťastné.“*

29. Krajský súd, ktorý vo veci rozhodoval ako súd odvolací, svojím uznesením sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil. Krajský súd potvrdil, že premiestnenie maloletého dieťaťa na územie Slovenskej republiky bolo neoprávnené a bolo porušením opatrovníckeho práva otca, čo v konečnom

dôsledku ani nebolo medzi účastníkmi sporné. Vo vzťahu k nedostatku právomoci slovenského súdu, ktorý namietal sťažovateľ, krajský súd uviedol: „... právomoc súdu členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením v prípade nepodania žiadosti o návrat dieťaťa v lehote jedného roka, odkedy sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa a dieťa v tomto inom členskom štáte malo pobyt najmenej jeden rok a s týmto novým prostredím sa dieťa zžilo, zaniká a ďalej je daná právomoc konať vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu súdu toho členského štátu, kde sa dieťa zdržiava. V tomto prejednávacom prípade bolo nepochybne preukázané a v konečnom dôsledku to nenamieta ani navrhovateľ, že návrh na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu nepodal v lehote jedného roka. Vzhľadom na znenie čl. 12 Dohovoru v spojení s čl. 10 Nariadenia preto nie je možné považovať postup súdu prvého stupňa za striktné formálny, nerešpektujúci účel Dohovoru a Nariadenia. Dohovor i Nariadenie totiž zvyrazňujú pri ich aplikácii nie záujmy rodičov, ale najlepší záujem maloletého dieťaťa.“

Krajský súd sa stotožnil so záverom okresného súdu, že „v dôsledku toho, že sa dieťa zžilo s novým prostredím a návrh na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu pred jeho neoprávneným premiestnením nebol podaný v lehote jedného roka, obvyklým pobytom dieťaťa sa stala Slovenská republika, pod jurisdikciu ktorej patrí i prípadné konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa v súlade s čl. 10 písm.b) po i) Nariadenia“.

Krajský súd prisvedčil aj ďalším záverom okresného súdu, keď uviedol, že „okamžitý návrat mal. [REDAKOVANÉ] do krajiny obvyklého pobytu nie je v súlade s jeho najlepším záujmom, pretože existuje hrozba nebezpečenstva vzniku duševnej ujmy, ale aj inej neznesiteľnej situácie s poukazom na skutočnosť, že maloletý od svojich siedmich mesiacov, teda celý svoj život je vo fatickej starostlivosti odporkyne, t.j. od 12.2.2015, t.j. už dva roky a celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, kde začal chodiť, učiť sa, rozprávať, preto po tak dlhom čase, ak by bol vrátený do Veľkej Británie do neistých pomerov, pretože by sa vrátil do situácie, že otec nie je schopný pre svoje pracovné zaneprázdnenie zabezpečiť mu celodennú starostlivosť, matka maloletého má zrejme psychické problémy a v konaní nepreukázala, že by starostlivosť o maloletého zabezpečiť vedela a ani nežiadala, aby mal. [REDAKOVANÉ] sa vrátil na územie Spojeného kráľovstva Veľkej

Británie a Severného Írska a návratom by sa mohla narušiť stabilita výchovného prostredia maloletého. Maloletý sa aklimatizoval a adaptoval na podmienky na Slovensku, ovláda iba rómsky jazyk a učí sa po slovensky a angličtinu neovláda vôbec. Maloletý [REDACTED] je emočne naviazaný na odporkyňu, preto premiestnenie do Veľkej Británie by mu spôsobilo nenapraviteľnú psychickú ujmu, ťažké emočné poškodenie a mohlo by ho dostať do neznesiteľnej situácie v zmysle čl. 13 písm. b/ Dohovoru. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že súčasné životné podmienky na strane otca aj matky nezaručujú, že by sa maloletému dostala taká výchova a starostlivosť, ktorú má v súčasnosti u odporkyni a pre rozhodnutie súdu boli významné aj tie závery a odporúčania, ktoré vyjadrila pre potreby súdu sociálna pracovníčka sociálneho úradu v Anglicku, ktorá neodporúčala opätovné premiestnenie maloletého do Anglicka vzhľadom na svoje zistenia pri šetrení pomerov na strane otca a považovala za pozitívne stabilizáciu výchovného prostredia maloletého u odporkyni, kde má zabezpečené všetko, čo potrebuje.“.

30. Podľa čl. 1 písm. a) Haagskeho dohovoru cieľom tohto dohovoru je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované.

31. Podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

32. Podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnicke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

33. Podľa čl. 10 nariadenia Brusel II v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú svoju právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a:

a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnicke právo, sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnicke právo, dozvedel alebo mohol dozvedieť, o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa zžilo s novým prostredím

a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok:...

i) do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovnickeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom bolo zadržiavané...

34. Podľa čl. 11 ods. 2 a 4 nariadenia Brusel II pri uplatňovaní článkov 12 a 13 Haagskeho dohovoru sa musí zabezpečiť, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa v konaní, ak sa to s ohľadom na jeho vek alebo stupeň vyspelosti nejaví nevhodné. Súd nemôže

odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.

35. Podľa čl. 11 ods. 3 nariadenia Brusel II súd, ktorému sa podala žiadosť o návrat dieťaťa podľa odseku 1, koná o žiadosti urýchlene najrýchlejšími postupmi, ktoré mu poskytuje vnútroštátny právny poriadok. Bez toho, aby bola dotknutá prvá veta tohto odseku, súd vydá rozsudok najneskôr do šiestich týždňov od podania žiadosti, ak tomu nebránia výnimočné okolnosti.

36. Podľa č. 61 nariadenia Brusel II, pokiaľ ide o vzťah k Haagskemu dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996, toto nariadenie sa uplatňuje:

a) keď má dotknuté dieťa svoj obvyklý pobyt na území členského štátu;

b) vo veci uznania a výkonu rozsudku vydaného súdom členského štátu na území iného členského štátu, aj keď má dotknuté dieťa svoj obvyklý pobyt na území tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou uvedeného dohovoru.

37. V okolnostiach danej veci nebolo sporným, že manželia a rodičia maloletých detí [REDAKOVANÉ] vykonávali opatrovnícke právo vo vzťahu k deťom bezprostredne pred ich premiestnením, toto opatrovnícke právo im vyplývalo ako rodičom zo zákona a ich premiestnenie na územie Slovenskej republiky bolo neoprávnené, bez súhlasu otca. Aj keď vyjadrenia okresného súdu o skutočnosti, kde mali deti obvyklý pobyt pred neoprávneným premiestnením, boli rozporuplné, tieto nepresnosti odvolací súd odstránil vo svojom odôvodnení, keď konštatoval, že išlo o neoprávnené premiestnenie, a navyše táto skutočnosť ani nebola medzi stranami sporná.

Je zrejmé, že sťažovateľ podal návrh na nariadenie návratu maloletých detí 2. mája 2016, teda viac ako 12 mesiacov po tom, ako bol na Slovensko 12. februára 2015 neoprávnene premiestnený maloletý [REDAKOVANÉ], pričom túto lehotu prekročil o 2,5 mesiaca.

Zároveň je nesporným fakt, že počas konania sa matka maloletých detí na jeseň 2016 s maloletou dcérou [REDAKOVANÉ] dobrovoľne vrátila do Veľkej Británie. Z obsahu spisu ústavný súd tiež zistil, že maloletá dcéra je toho času v osobnej starostlivosti sťažovateľa, ktorý

aktívne spolupracuje so sociálnymi orgánmi vo Veľkej Británii a jeho schopnosť vytvoriť priaznivé životné podmienky a náležitú starostlivosť o maloletú dcéru preukazoval v konaní správou sociálneho úradu Veľkej Británie zo 4. apríla 2017, ktorú sťažovateľ predložil krajskému súdu. Miesto pobytu a mieru starostlivosti zo strany matky maloletých detí nie je možné zo spisu určiť, no z vyjadrenia [REDAKOVANÉ], odporkyne, sa dá vyvodiť, že sa nenachádza na území Slovenska, teda sa na starostlivosti o maloletého [REDAKOVANÉ] nepodieľa.

38. Ústavný súd v úvode konštatuje, že všeobecné súdy, rovnako aj ústavný súd, sú v tomto prípade viazané Haagskym dohovorom, ako aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pri výklade príslušných ustanovení uvedených medzinárodných zmlúv musia postupovať tak, aby sa nedostali do vzájomnej kolízie.

39. Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa Haagskeho dohovoru je vždy prvoradý. K naplneniu tohto účelu Haagsky dohovor vychádza z vyvrátiteľnej domnienky, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávnenom zadržaní v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

40. Pri aplikácii relevantných ustanovení Haagskeho dohovoru nesmú všeobecné súdy ignorovať ani záväzky vyplývajúce z dohovoru, predovšetkým z jeho čl. 8. Ustanovenie čl. 8 dohovoru (ktorý v tomto smere poskytuje obdobné garancie ako čl. 19 ods. 2 ústavy) prikazuje štátnym orgánom zdržať sa zásahov do práva na súkromný a rodinný život, ale tiež zakladá aj pozitívny záväzok štátu zabezpečiť účinný rešpekt k nim (porovnaj napr. II. ÚS 8/96, II. ÚS 47/97, I. ÚS 4/02).

41. Vzájomným vzťahom Haagskeho dohovoru a dohovoru sa explicitne zaoberal Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Veľkej komory vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku č. 41615/07 zo 6. júla 2010. V tomto rozhodnutí vyslovil požiadavku adresovanú vnútroštátnym súdom rozhodujúcim v návratovom konaní, aby výnimku

zakotvenú v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru vykladali v rámci čl. 8 dohovoru a pre tento účel „detailne preskúmali celú rodinnú situáciu“ a uistili sa, že návratom dieťaťa nedôjde k jeho vystaveniu fyzickej alebo duševnej ujme alebo k tomu, že ho návrat inak privedie do neznesiteľnej situácie. Nariadenie návratu dieťaťa nemôže byť podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) automatické, resp. mechanické. Podľa ESLP „najlepší záujem dieťaťa z hľadiska jeho osobného rozvoja závisí od množstva okolností, ako sú jeho vek, vyspelosť, prítomnosť či absencia jeho rodičov, okolité prostredie či skúsenosti“, ktoré musia byť zohľadnené (pozri prípad Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, body 36 a 37).

42. Vzhľadom na to, že uvedená požiadavka na detailný prieskum celej rodinnej situácie sa javila ako v rozpore s reštriktívnym charakterom čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (a účelom Haagskeho dohovoru, ktorým je urýchlený návrat dieťaťa), predmetný názor bol zmiernený v rozsudku Veľkej komory vo veci X proti Lotyšsku č. 27853/09 z 26. novembra 2013. V uvedenom rozhodnutí ESLP spresnil, že rozsah skúmania najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní o návrate nemá byť totožný (s použitím rovnakých kritérií) s rozsahom skúmania v prípade konania o starostlivosť o dieťa. Európsky súd pre ľudské práva teda upustil od skôr vyslovenej požiadavky detailného prieskumu celej rodinnej situácie v rámci konania o návrate dieťaťa. Konštatoval, že pojem najlepší záujem dieťaťa musí byť pre účely návratového konania interpretovaný v rámci výnimiek obsiahnutých v čl. 12, 13 a 20 Haagskeho dohovoru (bod 101), ktoré musia byť vykladané reštriktívne (bod 107). Súdny sú však povinné reálne a explicitne zaoberať sa skutočnosťami svedčiacimi o potrebe aplikovať výnimku z nariadenia návratu a tieto skutočnosti musia byť hodnotené v rámci čl. 8 dohovoru (body 100 – 101 a 104 – 106) a rozhodnutia súdov musia byť riadne odôvodnené.

43. Z uvedeného vyplýva, že výklad výnimiek upravených v čl. 12 a čl. 13 Haagskeho dohovoru je nutné realizovať s ohľadom na čl. 8 dohovoru, ktorý zabezpečuje právo na ochranu súkromného a rodinného života, ktorému zodpovedá základné právo na súkromný a rodinný život garantované čl. 19 ods. 2 ústavy. No tieto výnimky je nutné vykladať reštriktívne, stále berúc zreteľ na najlepší záujem dieťaťa.

44. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v danej veci vykonal obširne dokazovanie, vypočul rodičov maloletého, teda aj sťažovateľa, zisťoval pomery sťažovateľa vo Veľkej Británii vo vzťahu k jeho schopnosti zabezpečiť starostlivosť o maloletého syna [REDAKOVANÉ], preskúmal jeho príjmy, bytové pomery, opakovane sa zaoberal podmienkami, v ktorých maloletý [REDAKOVANÉ] vyrastá u tety matky na Slovensku, prostredníctvom zisťovania kolízneho opatrovníka, vyžiadal si správu od sociálnych úradov vo Veľkej Británii. Vzhľadom na obširnosť dokazovania trvalo konanie, ktoré v zmysle citovaných ustanovení Haagskeho dohovoru má byť čo najrýchlejšie, rok a 4 mesiace.

Napriek obširnému dokazovaniu však ani okresný súd a následne ani krajský súd nezareagovali na zmenu faktických pomerov, keď sa matka [REDAKOVANÉ] počas samotného konania na jeseň v roku 2016 vrátila s maloletou dcérou spolu s manželom a otcom maloletých detí naspäť do Veľkej Británie, v dôsledku čoho bolo konanie vo vzťahu k nim v októbri 2016 zastavené. Maloletý [REDAKOVANÉ] vo vzťahu, ku ktorému konanie pokračovalo, pretože bol stále zadržovaný tetou matky, ostal na Slovensku v starostlivosti príbuznej, ktorá nemá vo vzťahu k tomuto maloletému žiadne opatrovnícke právo, bez prítomnosti matky. Okresný súd v uznesení, ktorým návrh na nariadenie návratu zamietol, reagoval na túto situáciu len strohým vyjadrením toho, že stabilné, spokojné a podnecujúce prostredie, ktoré maloletému dokáže zabezpečiť odporkyňa, má prednosť pred posudzovaním ďalších kritérií záujmu maloletého dieťaťa. Krajský súd sa vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľa, ktorú vo svojom odvolaní zreteľne uviedol, nevyjadril vôbec. Krajský súd sa rovnako ako okresný súd odvolali na správu sociálneho úradu v Anglicku, ktorá neodporúčala opätovné premiestnenie maloletého do Veľkej Británie, ktorá však bola vypracovaná bez vedomia sociálneho úradu o tom, že matka sa s maloletou dcérou vrátila do Veľkej Británie. Krajský súd sa tiež nezaoberal posudkom sociálneho úradu z Veľkej Británie zo 4. apríla 2017, ktorý sťažovateľ následne predložil a z ktorej vyplýva, že sa sťažovateľ riadne a osobne stará o svoju maloletú dcéru so stručným odkazom, že táto správa sa týka vzťahu otca s dcérou, a nie s maloletým [REDAKOVANÉ].

45. Faktickým dôsledkom tohto konania je, že maloletý [REDAKOVANÉ] vyrastá v starostlivosti príbuznej matky, ktorá nemá k tomuto dieťaťu žiadne opatrovnícke práva, bez prítomnosti matky, pričom opatrovnícke právo otca, t. j. sťažovateľa, bolo v tomto

konaní úplne popreté. Ako z dokazovania všeobecných súdov vyplynulo, matka sa lieči z rôznych psychických problémov, bola opakovane hospitalizovaná, svoj názor na pobyt maloletého [REDAKOVANÉ] na Slovensku alebo vo Veľkej Británii neustále mení, jej súčasný pobyt alebo účasť na starostlivosti o maloletého [REDAKOVANÉ] nie sú ústavnému súdu známe, aj keď z vyjadrenia [REDAKOVANÉ] vyplýva, že sa u nej nezdržiava. Ústavný súd má na zreteli aj plynutie času v tomto prípade a skutočnosť, že maloletý [REDAKOVANÉ] je v starostlivosti svojej príbuznej už od februára 2015, avšak v špecifických okolnostiach tohto prípadu je nutné položiť si otázku, či je tento stav a vyrastanie maloletého [REDAKOVANÉ] bez prítomnosti čo i len jedného z rodičov a bez prítomnosti súrodenca v jeho najlepšom záujme.

46. Aj ESLP uviedol, že najlepší záujem dieťaťa sa skladá z dvoch zložiek. Na jednej strane je to povinnosť zachovávať väzby dieťaťa s jeho rodinou, okrem prípadov, keď sa preukáže, že rodina je obzvlášť nevhodná. Z toho vyplýva, že rodinné väzby možno prerušiť len vo veľmi výnimočných okolnostiach a je nutné vykonať všetko na zachovanie osobných vzťahov, a ak je to možné a vhodné, rodinu obnoviť. Na druhej strane je zreteľne v najlepšom záujme dieťaťa zabezpečiť jeho vývoj v zdravom prostredí a ani rodič nemá právo podľa čl. 8 dohovoru prijať také opatrenia, ktoré by ublížili zdraviu alebo ďalšiemu vývoju dieťaťa (Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, bod 136 a citácie tam uvedené).

47. Z rodičovstva vyplývajú nielen práva, ale aj povinnosti. Rodič, ktorý neoprávnene premiestni dieťa z miesta jeho obvyklého pobytu, zasiahne nielen do práv druhého rodiča (najmä jeho práva na starostlivosť o dieťa a jeho výchovu), ale aj do práv samotného dieťaťa, najmä práva byť vychovávané obidvomi rodičmi (čl. 7 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa), práva na to, aby nebolo nezákonne premiestnené do zahraničia a nevrátené späť (čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa), práva na nezasahovanie do jeho súkromného života, rodiny a domova (čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa), ako aj práva nebyť dočasne alebo trvalo zbavené svojho rodinného prostredia (čl. 20 Dohovoru o právach dieťaťa).

48. Ako z citovanej judikatúry ESĽP vyplýva, ustanovenia Haagskeho dohovoru upravujúce výnimky z povinnosti návratu dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je nutné vykladať jednak v súlade s právami zúčastnených osôb podľa čl. 8 dohovoru, ale hlavne v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Skutočnosť, že sťažovateľ podal návrh na nariadenie návratu dva a pol mesiaca po uplynutí lehoty 1 roka, nemá podľa ústavného súdu v okolnostiach danej veci až taký závažný dopad vo vzťahu k plynutiu času a možnosti zžitia sa maloletého so svojím prostredím. Dieťa vo veku maloletého [REDAKOVANÉ] je schopné si na prostredie, v ktorom sa mu venuje náležitá starostlivosť a pozornosť, rýchlo zvyknúť a citovo sa naviazať na osobu, ktorá sa o neho stará, a to, či by sťažovateľ návrh podal deň pred uplynutím lehoty jedného roka alebo dva a pol mesiaca po nej, už nie je spôsobilé túto väzbu závažne zvrátiť. Nemožno zabudnúť ani na skutočnosť, že k plynutiu času a upevňovaniu väzby maloletého [REDAKOVANÉ] na príbuznú jeho matky prispeli dĺžkou konania a realizáciou rozsiahleho dokazovania aj samotné súdy. V tejto súvislosti možno poukázať aj na ustanovenia čl. 18 Haagskeho dohovoru, ktorý upravuje, že ustanovenia III kapitoly Haagskeho dohovoru – Návrat detí – neobmedzujú právomoc justičného alebo správneho orgánu nariadiť návrat dieťaťa kedykoľvek.

49. Za rozporuplnú považuje ústavný súd časť odôvodnenia krajského súdu, v ktorej krajský súd tvrdí, že dokazovanie okolností vylučujúcich návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu vyplývajúce z čl. 13, prípadne čl. 20 dohovoru, pripadá do úvahy len v prípade, ak v deň začatia konania o návrat maloletého dieťaťa od jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania neuplynula lehota jedného roka alebo síce táto lehota uplynula a zároveň nebolo preukázané, že dieťa sa s novým prostredím zžilo. Toto tvrdenie krajského súdu je v rozpore s postupom okresného súdu, ktorý v konaní vykonal množstvo dôkazov vo vzťahu k možnosti nenariadiť návrat dieťaťa aj podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, teda z dôvodu, že dieťa by bolo návratom vystavené fyzickej a duševnej ujme a bolo by privedené do neznesiteľnej situácie a oba tieto súdy naplnenie tejto výnimky skúmali a hodnotili. Navyše, tento výklad predmetného ustanovenia je podľa ústavného súdu príliš zjednodušený, keďže konanie o nariadení návratu dieťaťa má byť vždy ovládané záujmom dieťaťa ako základným princípom celého konania, ktorý je vyjadrený aj v ustanovení čl. 1 písm. a) Haagskeho dohovoru.

50. Krajský súd v napadnutom uznesení nedal odpoveď na námietku sťažovateľa, že výsledkom tohto konania je úplné popretie jeho rodičovského opatrovníckeho práva, ktoré dosiaľ nebolo obmedzené žiadnym rozhodnutím v prospech príbuznej matky, ktorá, naopak, žiadne opatrovnícke právo voči maloletému nemá. Bolo úplné popreté jeho právo rodiča vychovávať svoje dieťa, no aj právo samotného dieťaťa vyrastať v osobnej starostlivosti svojich rodičov za prítomnosti svojho súrodenca.

V podobných okolnostiach aj ESLP uviedol, že situácia, keď je dieťa, ktoré strávilo prvých šesť rokov svojho života na Ukrajine so svojou matkou, zadržované v Gruzínsku bez prítomnosti ktoréhokoľvek z rodičov – sama osebe vzbudzuje otázku, či je v súlade s princípom najlepšieho záujmu dieťaťa. Predsa vzájomné prežívanie obojstrannej prítomnosti medzi rodičom a dieťaťom je základným prvkom rodinného života a je chránené čl. 8 dohovoru (pozri *Monory proti Rumunsku a Maďarsku*, č. 71099/01, § 70, 5. 4. 2005; *Iosub Caras proti Rumunsku*, č. 7198/04, § 28 – § 29, 27. 7. 2006). Aj keď táto skutočnosť nie je priamo rozhodujúca v návratovom konaní, ako argumentovala vláda, tento aspekt nemal byť jednoducho ignorovaný zo strany vnútroštátnych súdov, ktoré konali zdanlivo v najlepšom záujme dieťaťa (*G. S. proti Gruzínsku*, č. 2361/13, 21. 7. 2015, § 61).

51. Vo vzťahu k skúmaniu výnimky podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru krajský súd konštatoval, že maloletému by hrozil návrat do neznesiteľnej situácie, pretože otec nie je schopný pre svoje pracovné zaneprázdnenie zabezpečiť mu celodennú starostlivosť, matka má psychické problémy a v konaní nevedela preukázať, že by starostlivosť o maloletého zabezpečiť vedela. Pritom sa však krajský súd odmietol zaoberať správou sociálneho úradu z Veľkej Británie zo 4. apríla 2017, ktorú sťažovateľ predložil a z ktorej vyplýva, že sťažovateľ sa riadne stará o maloletú dcéru, ktorá bola po neoprávnenom premiestnení do Veľkej Británie vrátená samotnou matkou.

52. Výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru treba vykladať reštriktívne (už len z toho dôvodu, že vo svojej podstate idú proti hlavným cieľom Haagskeho dohovoru). Mali by sa preto využívať len v skutočne odôvodnených prípadoch. Ujma, ktorá je relevantná ako dôvod na nenariadenie navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, nemôže byť len bežná (teda taká, ku ktorej spravidla

dochádza, keď dieťa nútené mení miesto svojho pobytu a prostredie, s ktorým sa už zžilo a cíti sa v ňom dobre), ale musí byť vážna a týkať sa podstatných okolností života dieťaťa. Podstatnou ujmom nie sú ale napríklad samotné negatívne dopady rodičovských nezhôd na dieťa. Pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie návratu dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu treba zistené skutočnosti posudzovať vo vzťahu k dieťaťu a jeho záujmom, lebo ono je subjektom, na ktorý má byť v konaní kladený najväčší dôraz. Výnimka, ktorá spočíva v hrozbe vážnej ujmy v zmysle uvedeného článku Haagskeho dohovoru, neposkytuje súdu štátu, do ktorého bolo dieťa unesené, možnosť zvažovať, kde bude dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie.“ (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 176/2015 z 27. 4. 2015) (III. ÚS 93/2018).

53. Pokiaľ ide o výklad pojmu „vážne nebezpečenstvo“ vystavenia duševnej či fyzickej ujme, ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 282/2017 z 26. apríla 2017 uviedol, že musí ísť o reálne hroziace, a teda nie všeobecné či potenciálne nebezpečenstvo. Neznositelnou situáciou v zmysle tohto ustanovenia je situácia, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu a závažnému (neúnosnému) strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných základných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie a pod. Ústavný súd dodáva, že aj „fyzická či psychická ujma“ v zmysle tohto ustanovenia musí mať intenzitu „neznesiteľnej situácie“ (uvedené vyplýva zo zvolenej formulácie „alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“).

54. Všeobecné súdy pri rozhodovaní v konaní o návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu stoja pred neľahkou úlohou vyvažovania práv zúčastnených osôb v spojení s najlepším záujmom dieťaťa, kde vo výsledku je rozhodnutím súdu stále dotknuté postavenie jedného z rodičov, v neprospech ktorého sa rozhodne. V okolnostiach tohto prípadu však nastala situácia, keď súd rozhodol, že najlepším záujmom dieťaťa je zostať na Slovensku v starostlivosti príbuznej matky, pričom došlo k popretiu práv v podstate oboch rodičov, no aj k popretiu práv samotného maloletého vyrastať so svojimi rodičmi a súrodencom. Sťažovateľ pritom na tento dôsledok rozhodnutia okresného súdu vo svojom odvolaní poukazoval, no z napadnutého uznesenia krajského súdu nevyplýva, ako sa touto

argumentáciou krajský súd vysporiadal, pretože ju krajský súd ponechal bez akejkoľvek reakcie. Krajský súd sa zároveň nevysporiadal so správou sociálneho úradu Veľkej Británie zo 4. apríla 2017, ktorou sťažovateľ preukazoval svoju schopnosť zabezpečiť náležitú osobnú starostlivosť o dieťa, a vyvrátiť tak tvrdenia okresného súdu o tom, že v prípade návratu jeho maloletého syna do Veľkej Británie by bol vystavený riziku psychickej či fyzickej ujmy a že nie je schopný sa celodenne o svojho maloletého syna postarať. Strohé konštatovanie krajského súdu, že správa sa týka maloletej dcéry, a nie syna, nepovažuje ústavný súd za dostatočné.

55. Sťažovateľ tiež tvrdil, že krajský súd svoje rozhodnutia založil aj na zistení, že vzhľadom na uplynutie doby jedného roka v zmysle čl. 10 písm. b) nariadenia Brusel II už došlo k prenosu právomoci vo veci úpravy práva a povinností rodičov zo súdov krajiny obvyklého pobytu na príslušné slovenské súdy. Takýto výklad predmetného ustanovenia však nepovažoval za správny.

Ústavný súd tu konštatuje, že uvedený článok nariadenia Brusel II upravuje len prenos právomoci vo veciach úpravy rodičovských práv a povinností, tento však nie je rozhodujúcou skutočnosťou v konaní o navrátení dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. Vyplýva to hneď z nasledujúceho čl. 11 nariadenia Brusel II, ktorý konanie o navrátení dieťaťa do krajiny pôvodu upravuje a ktorý neobsahuje žiadne ustanovenia o tom, že by prenos právomoci znamenal aj prekážku pre navrátenie maloletého do krajiny obvyklého pobytu. Dôvody rozhodnutia o nenavrátaní dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu sú potom upravené v príslušných ustanoveniach Haagskeho dohovoru, pričom je z neho zrejmé, že za určitých okolností môže súd rozhodnúť o navrátení dieťaťa aj za situácie, že návrh na začatie konania je podaný až po uplynutí jedného roka od neoprávneného premiestnenia. Tu len pripomíname, že vedúcim princípom konania podľa Haagskeho dohovoru je vždy najlepší záujem dieťaťa.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že svoje rozhodnutie do istej miery založil aj na skutočnosti, že v zmysle nariadenia Brusel II došlo k prenosu právomoci na slovenské súdy. Túto skutočnosť totiž použil ako podporný argument, že je v najlepšom záujme dieťaťa, aby nebolo vrátené do krajiny obvyklého pobytu. Z takto vyjadreného názoru však nevyplýva, že prenesenie právomoci je prekážkou návratu maloletého

a rozhodnutie krajského súdu tak nebolo založené na výklade, že prenesenie právomoci bráni navráteniu maloletého. V tomto ohľade tak sťažovateľove tvrdenia neboli opodstatnené.

56. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že napadnuté uznesenie krajského súdu nespĺňa ústavné atribúty náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia, v ktorom má súd reagovať na podstatné argumenty sťažovateľa. Uznesenie nedáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, a preto ústavný súd konštatuje, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže sťažovateľ nedostal v napadnutom uznesení krajského súdu relevantné odpovede na podstatné argumenty, ktorými namietal porušenie svojich práv na ochranu rodinného a súkromného života, došlo aj k porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

57. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, jeho práva na spravodlivé súdne konanie, ako aj práva na ochranu rodinného a súkromného života, zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

58. Ústavný súd nie je súdom skutkovým a vzhľadom na okolnosti prípadu sťažovateľa, ale hlavne s ohľadom na skutočnosť, že maloletý ■■■ sa na území Slovenska nachádza už viac ako tri roky, nechce v tejto veci prejedikovať rozhodnutie krajského súdu. Krajský súd, ktorému vracia vec na ďalšie konanie, sa však bude musieť vo svojom rozhodnutí vysporiadať s odôvodnenou námietkou sťažovateľa, že na základe napadnutého rozhodnutia maloletý ■■■ zostáva v starostlivosti príbuznej z matkinej

strany, ktorá nemá na rozdiel od rodičov maloletého ■■■■■ k dieťaťu žiadne opatrovnícke práva, a teda či je jeho ponechanie na Slovensku bez prítomnosti ktoréhokoľvek z rodičov a súrodencov v jeho najlepšom záujme. Zároveň sa má krajský súd vysporiadať s predloženou správou sociálneho úradu vo Veľkej Británii zo 4. apríla 2017, a to najmä vo vzťahu k tvrdenej neschopnosti otca, t. j. sťažovateľa, poskytnúť svojmu synovi vo Veľkej Británii náležitú starostlivosť a aplikáciu výnimky podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Pri posudzovaní týchto okolností pritom musí v zmysle judikatúry ESĽP citovanej aj v tomto náleze ústavného súdu prihliadať na najlepší záujem dieťaťa a interpretovať jednotlivé ustanovenia Haagskeho dohovoru nielen prísne gramaticky, ale najmä v zhode s dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa.

IV.

59. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

60. Sťažovateľ v sťažnosti nežiadal priznať finančné zadosťučinenie, preto ústavný súd viazaný sťažnosťou o priznaní finančného zadosťučinenia nerozhodoval.

61. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

62. Sťažovateľ navrhol priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti v roku 2017 a podanie vyjadrenia v roku 2018) podľa ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

63. Ústavný súd vzhľadom na výsledok meritórneho prerokovania sťažnosti považoval za potrebné priznať sťažovateľovi náhradu trov konania za tri úkony právnej

služby poskytnutej jeho právnym zástupcom, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za písomné podanie – sťažnosť a podanie vyjadrenia k stanovisku krajského súdu.

64. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd konštatuje, že predmet sporu pred ústavným súdom nie je možné oceniť peniazmi. Základná sadzba odmeny (vypočítaná z priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky) za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 je 147,33 € a hodnota režijného paušálu je 8,84 €, za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je 153,50 € a hodnota režijného paušálu je 9,21 €. Trovy konania spolu (bez DPH) predstavujú sumu 475,05 €, ktorých náhrada bola priznaná sťažovateľovi (bod 3 výroku nálezu).

65. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu.

V Košiciach 17. júla 2018